

21 מאי 2023

א' סיון תשפ"ג

סקירה ענפית - ענף התרופות

תקציר

- תעשיית ענף התרופות המקומית פועלת באמצעות כ-52 מפעלים.
- בשנת 2022 תוצר ענף התרופות התכווץ בכ-13.3%.
- בשנת 2022 היקף המכירות בענף התרופות נאמד בכ-10.43 מיליארד שקלים.
- בשנת 2022 מצבת העובדים בענף התרופות מנתה כ-10.7 אלף מועסקים.
- ענף התרופות מציג נסיגות משמעותיות בשלל אינדיקטורים בשנים האחרונות, ביניהם: ייצור, יצוא, מכירות, מועסקים ופריזון.

רקע

לפי סיווג הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, ענף ייצור התרופות משתייך לקבוצת ענפי הטכנולוגיה העילית. ענף זה כולל¹ ייצור תכשירים ותרופות, הן קונבנציונליות (על בסיס כימיקלים) והן הומאופתיות (על בסיס צמחים), עבור בני אדם ולשימוש וטרינרי. בענף זה נכללים ייצור של: חיסונים, גלולות, משחות, ייצור תכשירים למטרות אבחנה, ייצור צמר גפן, פדי גזה, תחבושות רפואיות, ועוד. בעשור האחרון ענף התרופות הישראלי מתכווץ, בכל האינדיקטורים – מכירות, תוצר, מועסקים, יצוא. אחת הסיבות המרכזיות לכך היא צמצום בפעילות של חברת 'טבע', חברת תרופות רב לאומית ישראלית המתמחה בתרופות גנריות, אשר היתה ועודנה מרכזית מאוד בייצור המקומי. ב-2016 רכשה החברה את Actavis Generics תמורת 40.5 מיליארד דולר, מה שהפך אותה ליצרנית התרופות הגנריות הגדולה בעולם². עם זאת, טבע התמודדה עם אתגרים פיננסיים ב-2017 עקב התגברות התחרות בשוק התרופות הגנריות וירידות מחירים. כדי לצמצם עלויות ולשפר את מצבה הפיננסי, הודיעה טבע על תוכניות לצמצם את כוח האדם שלה ב-25% ב-2018³. כמו כן, החל משנת 2019 החברה התמודדה עם תביעות משפטיות ממשדד המשפטים האמריקני בנושא תחרות ומחירים

¹ לפי הסיווג האחד של ענפי הכלכלה 2011 של הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה.

² כלכליסט - [העסקה הגדולה בהיסטוריה של המשק הישראלי: טבע תרכוש את החטיבה הגנרית של אלרגן ב-40.5 מיליארד דולר](#)

³ TheMarker - [טבע תקצץ רבע מכוח העבודה בעולם; 1,700 מפוטרים בישראל](#)

בשוק התרופות הגנריות⁴. במקביל, פעלה החברה לאורך השנים לפיתוח תרופות חדשות ולשיפור מעמדה בשוק.

האתגרים איתם התמודדה טבע בשנים האחרונות השפיעו על תעשיית התרופות הישראלית כולה. כחברת התרופות הגדולה בישראל, טבע ממלאת תפקיד חשוב בכלכלת המדינה. הקשיים הפיננסיים איתם מתמודדת טבע הובילו לחששות לגבי בריאות הענף בכללותו. נטל החוב הגדול של החברה וצמצום כוח האדם מעלים שאלות לגבי יכולתה להשקיע במחקר ופיתוח, דבר שהוא קריטי להצלחת התעשייה בטווח הארוך.

בנוסף, הסוגיות המשפטיות של טבע משכו תשומת לב שלילית לענף והעלו חששות לגבי עמידה בתקנות. הדבר עלול להוביל לביקורת מוגברת של התעשייה כולה, ולהקשות על חברות התרופות הישראליות לפעול בשווקים בינלאומיים. למרות האתגרים הללו, בנוסף לטבע קיימות חברות תרופות ישראליות רבות נוספות התורמות תרומה משמעותית לתעשייה הישראלית.

ייצור

הייצור בענף התרופות הולך ומתכווץ בעשור האחרון. למעשה, בעשר השנים האחרונות הייצור בענף נסוג בכל השנים, למעט שנת 2015 בה היה זינוק נקודתי של כ-19% ושנת 2013 עם עליה מתונה של כ-0.3%. בעוד שהתעשייה הישראלית צמחה בכ-14.9% במהלך שנת 2022, זאת בעקבות עליות גם לאורך 2020-2021, ענף התרופות המשיך להתכווץ והציג ירידה של 13.3% בשנת 2022, זאת אחרי נסיגה של כ-20.9% במהלך 2021.

תעשיית ענף התרופות המקומית פועלת כיום באמצעות 52 מפעלים⁵, המהווים פחות מאחוז מסך מפעלי התעשייה (כ-11,915 מפעלים)⁶. לפני עשור, בשנת 2013, היו 55 מפעלים בענף זה, מה שמצביע על התכווצות בנפח הייצור פר מפעל.

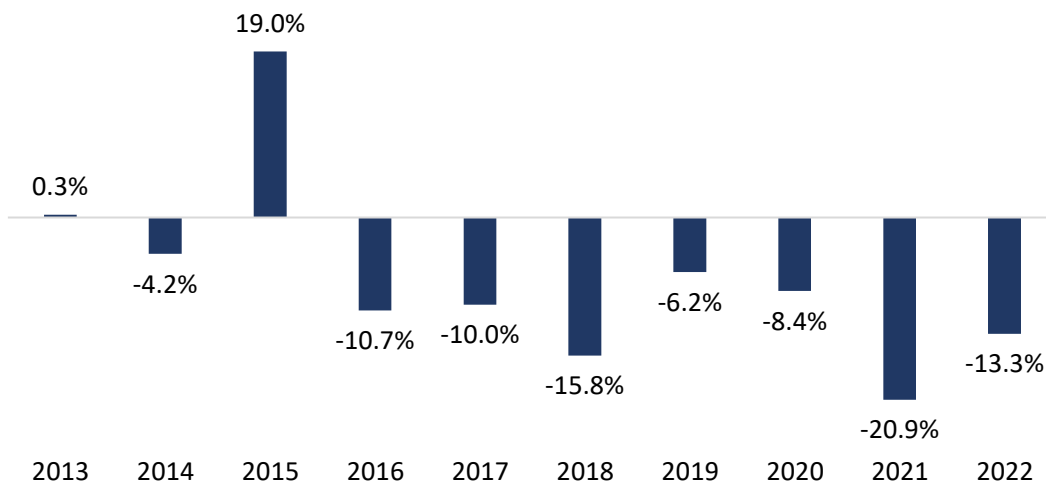
⁴ כלכליסט - [טבע מאשרת: גובשו הבנות להסדר כולל בהיקף 23.25 מיליארד דולר בפרשת האופיואידים](#)

⁵ המעסיקים לפחות משרת שכיר אחת, נכון לשנת 2021

⁶ תעשייה - שנתון סטטיסטי לישראל 2022 - מספר 73 - [לוח 16.3](#).

ייצור ענף התרופות⁷

שיעורי שינוי שנתיים, ריאליים

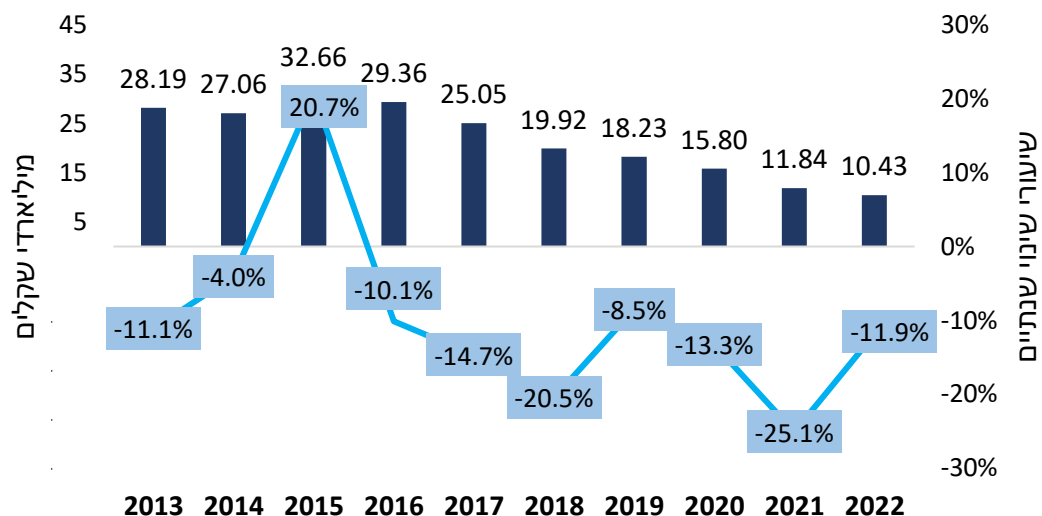

מכירות

בשנת 2022 היקף המכירות בענף התרופות נאמד בכ-10.43 מיליארד שקלים, זאת לעומת שנת 2021 בה היקף המכירות הוערך בכ-11.84 מיליארדי שקלים, נסיגה של כ-11.9%. למעשה, מכירות הענף הצטמצמו כמעט פי 3 משנת 2013, בה מכירות הענף עמדו על כ-28.2 מיליארד ש. ענף התרופות מציג נסיגה בהיקף המכירות בעשור האחרון ולמעט הגידול בשנת 2015 התרחש צמצום בכל אחת מהשנים.

מכירות ענף התרופות⁸

שיעורי שינוי שנתיים, מיליארדי ש"ח

⁷ מקור: עיבוד המחלקה למחקר כלכלי בהתאחדות התעשייתיים לנתוני הלמ"ס
⁸ מקור: עיבוד המחלקה למחקר כלכלי בהתאחדות התעשייתיים לנתוני הלמ"ס

יצוא

יחד עם הצמצום במכירות, גם סך היצוא הצטמצם לאורך השנים. כך לדוגמא, יצוא ענף התרופות איבד מעל ל-50% מהמכירות ליצוא תוך 4 שנים בלבד. ב-2019 טרום מגפת הקורונה היקף היצוא נאמד בכ-14.5 מיליארד שקלים, מספר שירד לרמה של פחות מ-7 מיליארד שקלים ב-2022.

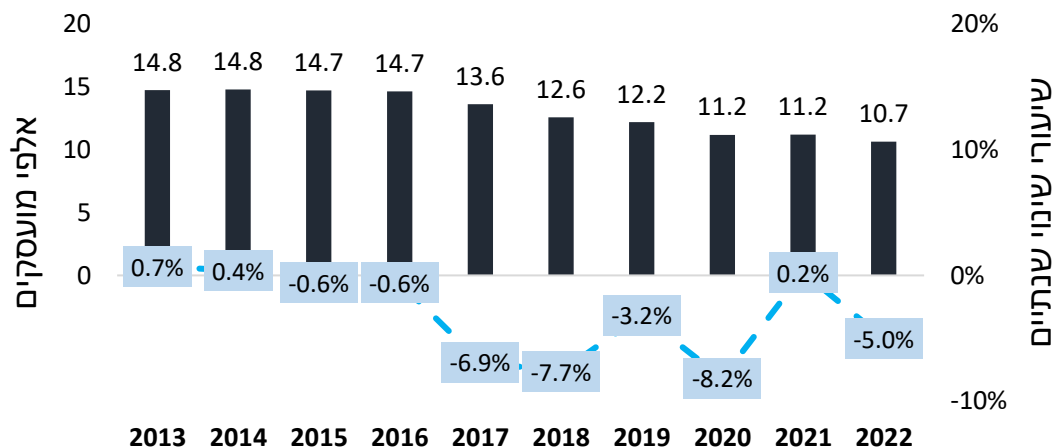
שנה	יצוא, מיליוני ש"ח
2019	14,486.7
2020	12,402.1
2021	7,959.2
2022 (אומדן)	6,948.5

מועסקים

בשנת 2022 מצבת העובדים בענף התרופות מנתה כ-10.7 אלף מועסקים. בדומה למגמות בתוצר, במכירות וביצוא, גם כמות העובדים בענף הצטמקה בעשור האחרון, מרמה של 14.8 אלף עובדים בשנת 2013 לרמה של 10.7 אלף עובדים ב-2022, התכווצות של כ-28%. בין השנים 2013 עד 2016 כמות המועסקים בענף שמרה על רמה יציבה, כאשר רב הצמצום החל בשנת 2017 ועד היום.

מועסקים ענף התרופות¹⁰

אלפי מועסקים, שיעורי שינוי שנתיים

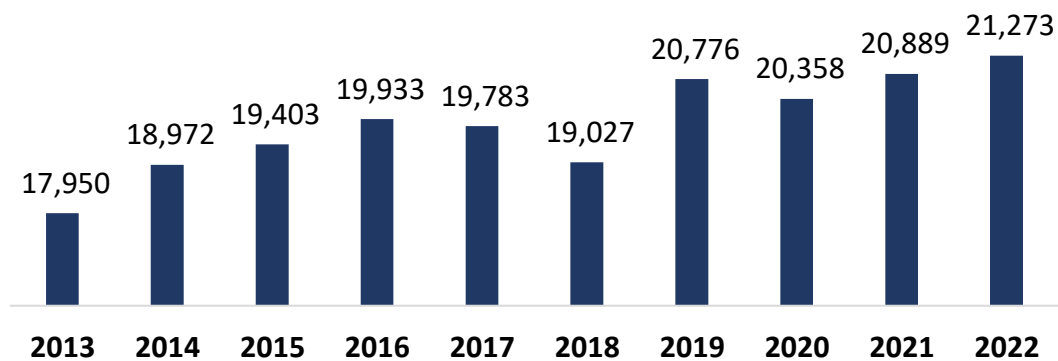
שכר

⁹ מקור: עיבוד המחלקה למחקר כלכלי בהתאחדות התעשייתיים לנתוני הלמ"ס
¹⁰ מקור: עיבוד המחלקה למחקר כלכלי בהתאחדות התעשייתיים לנתוני הלמ"ס

בשנת 2022 השכר הממוצע בענף התרופות נאמד בכ-21,273 ₪. מדובר בעליה נומינלית מצטברת של כ-19% משנת 2013, בה השכר בענף עמד על כ-17,950 ₪. יצוין כי בניגוד לאינדיקטורים שנסקרו קודם לכן, השכר הממוצע בענף גדל בעשור האחרון, זאת בדומה למגמה בתעשייה. יחד עם זאת, גם כאן הענף הצליח להתבלט ביחס לממוצע התעשייתי, שכן השכר במהלך שנת 2020 רשם ירידה, זאת בניגוד לממוצע התעשייה ולממוצע המשקי, שם נרשמו עליות שכר בשנה זו עקב נהל החל"ת.

שכר ממוצע ענף התרופות¹¹

שכר ממוצע למשרת שכיר בש"ח

נוסף על כך, בהסתכלות על סה"כ השכר בענף נבחין כי ב-2022 סה"כ השכר נאמד ב-221.1 מיליון שקלים. זהו קיטון של כ-2% משנת 2021 אז סך השכר נאמד בכ-225.6 מיליון שקלים. אמנם סה"כ השכר גדל בכ-1.8% בשנה זו אך מצבת המועסקים קטנה בכ-0.5%.

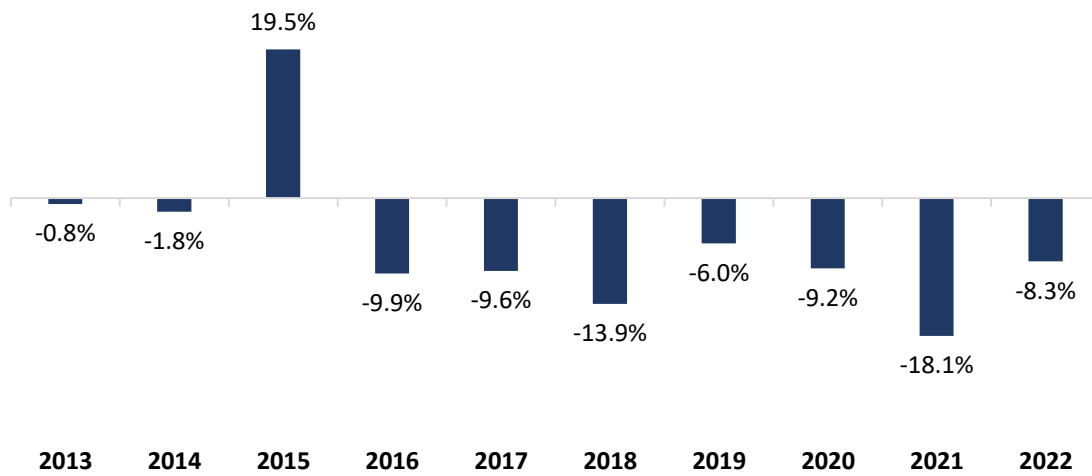
פריון

הפריון הוא פונקציה של תוצר ושעות עבודה. בדומה לאינדיקטורים שנסקרו קודם לכן הפריון בענף התרופות מציג מגמה של צמצום בשנים האחרונות. בהסתכלות על העשור האחרון, שנת 2015 הציגה עליה בפריון בענף האופן נקודתי, ומאז ישנה מגמת ירידה. בין השנים 2016 ל-2022 הפריון מציג שיעורי שינוי שליליים הנעים בין 6% ל-18%, זאת בניגוד לכלל התעשייה אשר הציגה מגמה הפוכה של עליה בפריון התעשייתי.

¹¹ מקור: עיבוד המחלקה למחקר כלכלי בהתאחדות התעשייתיים לנתוני ירחון שכר ותעסוקה של הלמ"ס

פריון ענף התרופות¹²

שיעורי שינוי ריאליים, נתונים מקוריים

אגף כלכלה
המחלקה למחקר כלכלי

המחלקה למחקר כלכלי

לפרטים נוספים, שאלות ועדכונים ניתן לפנות אלינו:

אלה גורביץ', מנהלת המחלקה למחקר כלכלי, ellag@industry.org.il

פלג סהר, כלכלן המחלקה, pelegs@industry.org.il

¹² מקור: עיבוד המחלקה למחקר כלכלי בהתאחדות התעשייתיים לנתוני הלמ"ס